

7. Bilans materiałów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie – stan aktualny

Gmina Nowe Miasto Lubawskie obejmuje obszar 138 km² położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, jest jedną z pięciu gmin należących do Powiatu Nowomiejskiego.

Gmina Nowe Miasto Lubawskie obejmuje 16 sołectw: Bagno, Bratian, Chrośle, Gryżliny, Jamielnik, Kaczek, Lekarty, Mszanowo z m. Łąki Bratiańskie, Nawra, Nowy Dwór Bratiański, Pacółtowo, Pustki, Radomno, Skarlin i Tylice.

Liczba mieszkańców w Gminie na koniec 2008 r. wynosiła 8 280. Dane dotyczące liczby mieszkańców poszczególnych sołectwach przedstawia tab. 2.

Tab. 2. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Nowe Miasto Lubawskie (stan na dzień 31. 12. 2008 r.)

Sołectwo	Liczba mieszkańców
Bagno	224
Bratian	1442
Chrośle	344
Gryżliny	229
Gwiździny	834
Jamielnik	1028
Kaczek	115
Lekarty	263
Mszanowo – Łąki Bratiańskie	543
Nawra	427
Nowy Dwór Bratiański	216
Pacółtowo	576
Pustki	147
Radomno	577
Skarlin	666
Tylice	649
Ogółem	8 280

Gmina należy do obszarów słabo rozwiniętych pod względem gospodarczym. Podstawą działalności gospodarczej jest działalność związana z rolnictwem, w tym głównie z chowem trzody chlewnej i hodowlą drobiu. Działalność przemysłowa prowadzona jest przede wszystkim przez niewielkie prywatne zakłady branży drzewnej oraz przez jednostki zajmujące się handlem, działalnością budowlaną.

Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest wraz z oceną stanu technicznego tych wyrobów zleconą przez Starostwo Powiatu Nowomiejskiego przeprowadził Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Ekologii Miast w okresie od września do października 2009 roku.

Informacje od właścicieli domów jednorodzinnych i małych firm uzyskiwano podczas bezpośrednich kontaktów z właścicielami/zarządcami nieruchomości na których znajdowały się obiekty z materiałami zawierającymi azbest. Przeprowadzający wizje lokalną wypełniali kartę informacyjną o wyrobach zawierających azbest (załącznik nr 3), kartę oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (załącznik nr 2) oraz kartę informacyjną o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało

zakończone – wypełnioną tylko przez trzech właścicieli nieruchomości (załącznik nr 4). Naniesione dane potwierdzone były przez właściciela własnoręcznym podpisem. W przypadku, gdy właściciel nie chciał udzielić odpowiedzi lub był nieobecny sporządzano spis z natury. Właścicielom (zarządzającym) budynkami wielorodzinnymi, użytku publicznego, ogrodami działkowymi przekazywano do wypełnienia kartę informacyjną o wyrobach zawierających azbest i kartę oceny ich stanu. Wypełnione karty były odbierane przez pracowników OBREM.

Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała, że na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie znajdują się następujące ilości i rodzaje wyrobów zawierających azbest.

Tab. 3. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie

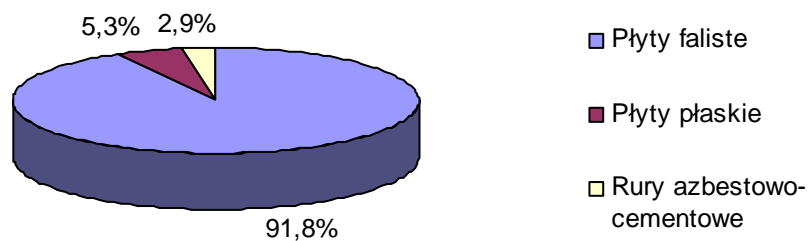
Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Ilość wyrobów zawierających azbest	
	m ² lub m	Mg*
Płyty faliste azbestowo-cementowe (m ²)	258 831,00	4141,30
Płyty płaskie azbestowo-cementowe (m ²)	14 870,00	237,90
Ogółem	272 731,00	4379,20
Rury azbestowo-cementowe (m)	12 550,0	200,80
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem		4580,00

* przy przeliczeniu danych przyjęto, że 1 m² płyty azbestowo-cementowej waży 16 kg

Ilość wyrobów zawierających azbest określano w jednostkach powierzchni – metrach kwadratowych. Całkowita ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się pokryciach dachowych na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie wynosi **272 731 m²** w tym: 2928,0 m² (46,84 Mg) w budynkach użyteczności publicznej oraz 1 739,0 m² (27,82 Mg) w budynkach wielorodzinnych. Uwzględniając przy przeliczeniu założenie, że 1 m² płyty azbestowo-cementowej waży 16 kg można przyjąć, że na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie znajduje się ok. **4379,20 Mg** wyrobów zawierających azbest. Ponadto na terenie gminy w sieci wodociągowej znajduje się 12 550 m rur azbestowo-cementowych, co w przybliżeniu stanowi ok. **200,80 Mg** materiałów azbestowych.

Największy udział w całkowitej ilości wyrobów zawierających azbest – 91,8% mają płyty faliste azbestowo-cementowe faliste, znacznie mniejszy udział mają płyty płaskie azbestowo-cementowe – 5,3%, najmniejszy rury i złącza azbestowo-cementowe -2,9%.

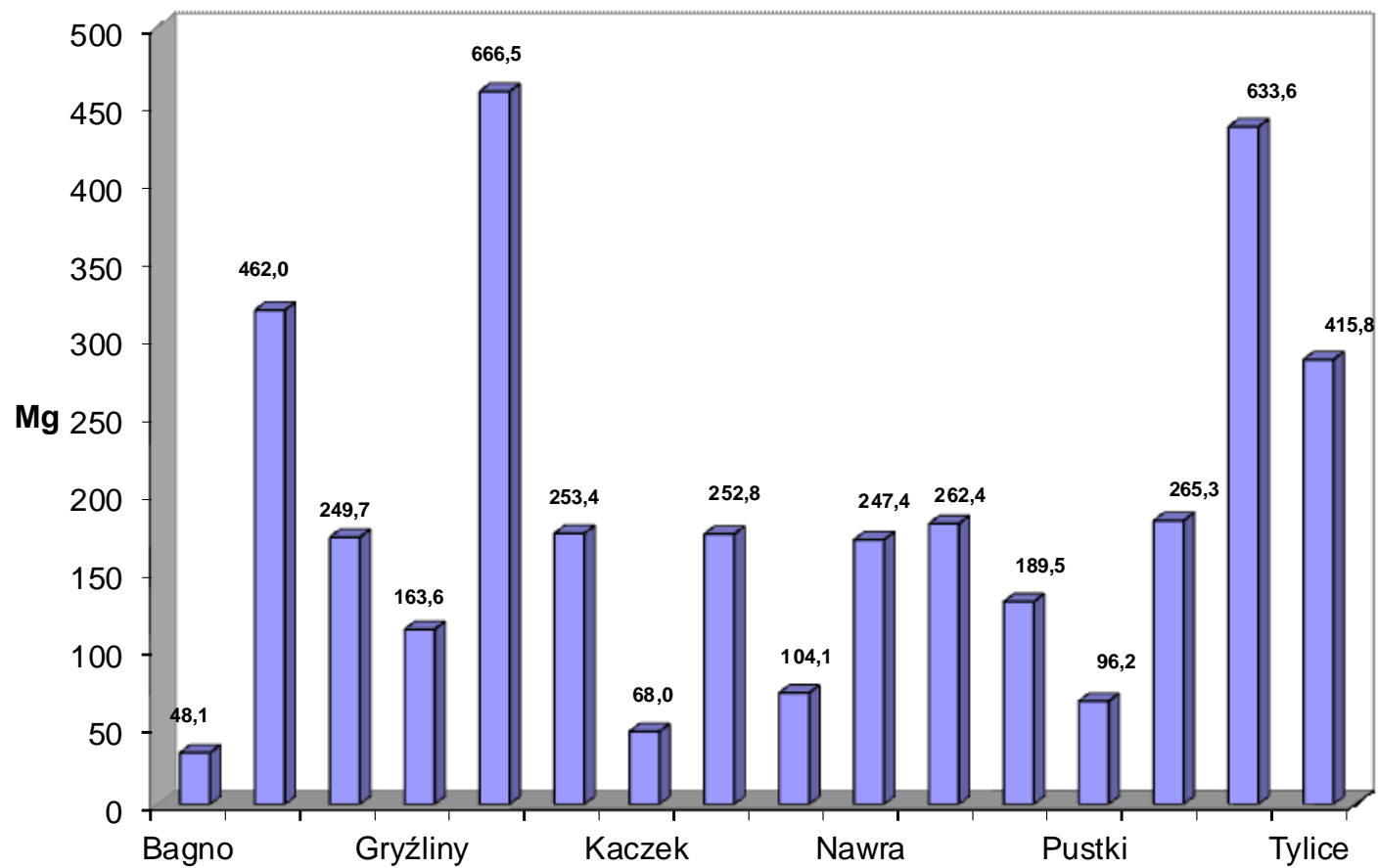
**Rys. 2. Gmina Nowe Miasto Lubawskie
rodzaje wyrobów zawierających azbest**

Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 km² powierzchni gminy wynosi – **33,18 Mg**. Natomiast ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na 1 mieszkańca gminy – **0,55 Mg**. Ilość materiałów azbestowych przypadająca na 1 km² powierzchni w Gminie Nowe Miasto Lubawskie jest niższa od oszacowanej dla 2009 r. średniej dla Polski **46,37 Mg/km²**, natomiast ilość wyrobów przypadająca na jednego jej mieszkańca utrzymuje się na poziomie wyższym niż oszacowana średnia dla kraju, która wynosiła **0,38 Mg/mieszkańca**.

Ilościowy rozkład wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach Gminy Nowe Miasto Lubawskie przedstawia rys. 2.

**Rys. 2. Ilość wyrobów zawierających azbest
w Gminie Nowe Miasto Lubawskie**

Nagromadzenie wyrobów azbestowych w przeliczeniu na osobę w poszczególnych sołectwach przedstawiono w tab. 4.

Tab. 4. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w sołectwach Gminy Nowe Miasto Lubawskie

Sołectwo	Mg/mieszkańca
Bagno	0,21
Bratian	0,32
Chrośle	0,72
Gryżliny	0,71
Gwiździny	0,79
Jamielnik	0,24
Kaczek	0,56
Lekarty	0,96
Mszanowo – Łąki Bratiańskie	0,19
Nawra	0,57
Nowy Dwór Bratiański	1,21
Pacoftowo	0,32
Pustki	0,65
Radomno	0,45
Skarlin	0,95
Tylice	0,64

Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w sołectwach: Nowy Dwór Bratiański, Lekarty, Skarlin i Gwiździny. Najmniejsze w sołectwach: Mszanowo, Bagno, Jamielnik i Bratian.

Wyniki oceny stanu technicznego zinwentaryzowanych materiałów azbestowych przedstawiono poniżej.

Tab. 5. Ocena stanu wyrobów azbestowych z terenu Gminy Nowe Miasto Lubawskie

Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	%
Stopień pilności I (wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie)	0,3
Stopień pilności II (ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku)	99,4
Stopień pilności III (ponowna ocena w terminie do 5 lat)	0,3

Tylko nieznaczna część płyt azbestowo – cementowych (0,3 %) wymaga bezzwłocznej wymiany lub naprawy. Pozostałe (99,6 %) powinny być ponownie ocenione w ciągu jednego roku. Przeprowadzenie oceny w dłuższym terminie (do 5 lat) dotyczy niewielkiej ilości materiałów (0,3 %).

Przeprowadzona inwentaryzacja na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie nie wykazała występowania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest.

8. Prognozowane ilości wytwarzanych (usuwanych) odpadów zawierających azbest oraz przewidywane koszty ich usuwania i unieszkodliwiania

Przyjmując założenia zawarte w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” o ilości powstających (usuwanych) odpadów z azbestem dla trzech okresów od 2009 do 2032 roku, określono przybliżone wartości wytwarzanych odpadów zawierających azbest dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie.

Przewiduje się, że w poszczególnych okresach usunięte zostaną następujące ilości materiałów azbestowych:

- od 2009 do 2012 r. – 1282,4Mg (28%),
- od 2013 do 2022 r. – 1603,0 Mg (35%),
- od 2023 do 2032 r. - 1 694,6 Mg (37%).

Największe koszty będą związane z usuwaniem materiałów azbestowych z terenu zabudowy jednorodzinnej.

Koszty demontażu i utylizacji płyt azbestowo-cementowych stosowanych w budownictwie są bardzo zróżnicowane i ulegają dużym wahaniom. Średnia cena za usługi obejmujące: demontaż, transport i składowanie płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych w budownictwie, przyjęta w przedsiębiorstwach działających na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego wynosi **ok. 30 zł/m²**. Szacowany koszt usunięcia i unieszkodliwienia wszystkich płyt azbestowo-cementowych z obiektów budowlanych wyniósłby:

$$237\,731\text{ m}^2 \times 30\text{ zł/m}^2 = \mathbf{7\,131\,930\text{ zł}}$$

Wielu właścicieli nieruchomości znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, dlatego konieczne jest podjęcie działań pozwalających na dofinansowanie prac związanych z wymianą pokryć dachowych zawierających azbest.

Zgodnie z założeniami, gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowiska odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów.

Tab. 6. Harmonogram działania na lata 2010-2032

Lp.	Działanie	Szacunkowy koszt w tys. zł	Termin realizacji
1	Opracowanie regulaminu dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z budynków, budowli i instalacji	Bez kosztów	I kwartał 2010
2	Prowadzenie działalności informacyjnej wśród mieszkańców o wpływie azbestu na zdrowie i środowisko oraz zasadach usuwania wyrobów zawierających azbest	20	2010-2032
3	Przygotowanie bazy danych o ilościach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na podstawie danych zawartych w kartach wypełnianych podczas przeprowadzania inwentaryzacji i oceny stanu technicznego materiałów zawierających azbest	4	2010
4	Coroczna aktualizacja bazy danych o		

Lp.	Działanie	Szacunkowy koszt w tys. zł	Termin realizacji
	materiałach zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy	Bez kosztów	2010-2032
5	Cykliczna aktualizacja programu usuwania azbestu	10	2010-2032
6	Usuwanie 3 100,1 Mg materiałów zawierających azbest: -ok. 1282,4 Mg, -ok. 1603,0 Mg, -ok. 1 694,6 Mg	- 1 997 - 2 496 - 2 639	-2010-2012 -2013-2022 -2023-2032
7	Zapewnienie środków finansowych z funduszu gminnego oraz pozyskiwanie środków z funduszy ochrony środowiska (i innych) na wsparcie działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest		2010-2032
8	Monitorowania realizacji programu - coroczne sprawozdania z realizacji programu	Bez kosztów	2010-2032

W ramach działań informacyjno-edukacyjnych mieszkańców dot. szkodliwości działania azbestu na zdrowie i środowisko oraz prawidłowego postępowania z materiałami zawierającymi azbest proponuje się m. in.:

- publikację informacji w lokalnej prasie,
- przygotowanie na stronie internetowej gminy materiałów nt. wyrobów zawierających azbest,
- przedstawianie ogłoszeń na tablicach ogłoszeń,
- przekazywanie ulotek informacyjnych o azbecie i obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania mieszkańcom posiadającym wyroby azbestowe,
- organizowanie spotkań z mieszkańcami.

Szacuje się, że przeciętne roczne koszty przeznaczone na kampanię edukacyjno-informacyjną będą wynosić ok. 1 000 zł.

Z przedstawionego w harmonogramie szacunkowego kosztu realizacji programu usuwania wyrobów zawierających azbest wynika, że podstawowe znaczenie mają koszty związane z usuwaniem materiałów azbestowych. Większość kosztów poniosą właściciele budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz właściciele innych obiektów budowlanych (firm, zakładów, spółdzielni mieszkaniowych, samorządów).

Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien być w jak największym stopniu pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji pożyczek funduszy ochrony środowiska.

Na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.) samorząd gminny może pozyskiwać na realizację programu usuwania azbestu środki finansowe z NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz GFOŚiGW. Środki z funduszy ochrony środowiska są wydatkowane zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.).

Wsparcie finansowe może być w postaci dotacji lub niskooprocentowanego kredytu. W przypadku pożyczek najbardziej preferencyjne oprocentowanie otrzymają samorządy najbiedniejsze (o niskim dochodzie budżetowym na mieszkańca). Przykładowo WFOŚiGW w Olsztynie przeznaczył środki finansowe (na dotacje i dopłaty do oprocentowania kredytów

udzielanych przez BOŚ) na działania związane z usuwaniem azbestu realizowane w ramach konkursu STOP-Azbest. Wielkość dofinansowania w konkursie wynosi 2 000 zł/Mg odpadów, jednak nie więcej niż 50 000 zł na jeden projekt. Udział dotacji nie może przekroczyć 60% całkowitych kosztów projektu. Oczekiwany efekt wsparcia to: trwała likwidacja pokryć dachowych (potwierdzona kartą przekazania odpadu), jak również usunięcie ze środowiska wyrobów azbestowych w ilości wyrażonej w tonach. Z kredytów preferencyjnych mogą korzystać osoby fizyczne, prowadzący działalność gospodarczą, samorządy i utworzone przez nie jednostki organizacyjne, jednostki posiadające osobowość prawną oraz wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.

Wsparcie finansowe dotyczy działań obejmujących demontaż, transport i utylizację materiałów azbestowych. Firma prowadząca prace jest zobowiązana do posiadania odpowiedniego zezwolenia na prowadzenie prac związanych z usuwaniem azbestu.

Przykłady przyznawania przez różne gminy wsparcia finansowego na zadania z zakresu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest:

1. Gmina Budzyń (Woj. Wielkopolskie)

Dofinansowanie z GFOŚiGW dla właścicieli nieruchomości zabudowanej z terenu gminy (tylko raz dla danego obiektu). Kwota dofinansowania zadania z zakresu usuwania wyrobów azbestowych wynosi – 15 zł za 1 m² likwidowanego pokrycia dachowego lub elewacji, jednak nie więcej niż 1 500 zł.

Wysokość środków przeznaczona na udzielenie dofinansowania określona będzie w planie wydatków GFOŚiGW na dany rok budżetowy.

2. Miasto Brzeg Dolny (Woj. Dolnośląskie)

Przewidziano dotacje ze środków GFOŚiGW dla osób fizycznych wykonujących zadanie związane z usuwaniem azbestu (dot. demontażu, zabezpieczenia, transportu i utylizacji odpadów zawierających azbest). Wielkość wsparcia – 80% poniesionych kosztów. W przypadku pozyskania przez gminę środków zewnętrznych na usuwanie azbestu z terenu Gminy Brzeg Dolny wysokość dotacji może wynieść 100% kosztów wykonanych działań. O przyznaniu środków decyduje kolejność złożenia wniosków oraz wysokość posiadanych na ten cel środków finansowych w danym roku na koncie GFOŚiGW.

3. Gmina Trzydnik Duży (Woj. Lubelskie)

Dofinansowanie z GFOŚiGW przewidziano dla osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami. Wysokość dofinansowania wynosi 90% kosztów poniesionych na demontaż, zabezpieczenie, transport i utylizację odpadów, oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego oraz na załadunek, transport i utylizację materiałów azbestowych ułożonych w pryzmach.

4. Gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie

Współfinansowanie (w roku 2009) działań w zakresie usuwania azbestu ze środków GFOŚiGW obejmujące kompleksowo demontaż, transport i unieszkodliwianie pokryć dachowych azbestowo-cementowych budynków mieszkalnych położonych na terenie gminy, zakończone w terminie do dnia 31. 10. 2009 r. Jednorazowe dotacje, w wysokości nie przekraczającej 50% kosztów realizacji prac i nie większej niż 2 000 zł, przeznaczone są tylko dla osób fizycznych. Łączna kwota na przeznaczona na wsparcie działań związanych z usuwaniem azbestu wynosi 10 000 zł.

We wszystkich przypadkach podstawą wypłaty dofinansowania jest przedstawienie rachunku (faktury VAT) dokumentującego przeprowadzone prace.

Zalecenia dla rady gminy odnośnie planowania środków na realizację programu w corocznych budżetach

Planowanie wielkości środków finansowych jakie w każdym roku powinny być przeznaczone przez gminę na realizację programu usuwania azbestu, zgodnie z określonym harmonogramem, jest trudne. Dotychczasowe działania gmin na terenie kraju w tym zakresie okazały się niewystarczające. Nie wiadomo, czy nawet przy zapewnionym wsparciu finansowym, odpowiednia liczba właścicieli obiektów budowlanych z materiałami azbestowymi zdecyduje się na wymianę pokryć dachowych. Jest to związane z koniecznością poniesienia kosztów związanych z położeniem nowego dachu.

Zasadnicze znaczenie będzie miało uchwalenie przez Radę Gminy regulaminu przyznawania dofinansowania ze środków GFOŚiGW na usuwanie wyrobów azbestowych. Wielkość środków przeznaczonych na ten cel będzie zależała od możliwości finansowych gminy oraz od liczby zgłoszonych przez mieszkańców wniosków.

Przyjmując założenie, że dotacje ze wszystkich źródeł - na działania związane z usuwaniem, zgodnie z określonym harmonogramem, wyrobów zawierających azbest (należących do osób fizycznych, obiektów publicznych i podmiotów gospodarczych) pokryją 50% poniesionych kosztów, a w okresie od 2010 do 2012 roku planuje się poniesienie kosztów w wysokości 1 997 tys. zł, to dotacje pokrywające połowę kosztów poniesionych na demontaż, transport i utylizację odpadów azbestowych powinny wynosić ok. 333 tys. zł. rocznie. W latach 2013-2022 – ok. 125 tys. rocznie, natomiast w ostatnim okresie (2023-2032) ok. 132 tys. rocznie.

Podstawowymi wskaźnikami monitorowania Programu będą: ocena ilości zdjętych i unieszkodliwionych materiałów zawierających azbest znajdujących się na obiektach budowlanych oraz wzrost poziomu świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z azbestem. Szczegółowy wykaz proponowanych wskaźników przedstawiono poniżej.

Tab.7. Wskaźniki monitorowania „Programu inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nowe Miasto Lubawskie”

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1.	Masa wytworzonych odpadów zawierających azbest powstałych podczas usuwania materiałów azbestowych z obiektów budowlanych	Mg/rok
2.	Masa wytworzonych odpadów zawierających azbest poddanych unieszkodliwieniu	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest	%
4.	Wykorzystanie środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu	%
5.	Liczba i rodzaj prowadzonych działań edukacyjno-informacyjnych	Liczba i opis
6.	Liczba interwencji/wniosków zgłaszanych przez mieszkańców związanych z realizacją Programu i uzyskane efekty	Liczba i opis

Stała analiza wymienionych wskaźników umożliwi przeprowadzenie oceny efektywności realizacji programu usuwania wyrobów zawierających azbest.